

**N:o 28.**

Af herr **Pettersson, Fredrik Emil**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om föreskrifter i syfte att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.*

När 1892 års urtima Riksdag beslöt höja beväringssmanskaps dagaflöning till ett belopp, som icke har sin motsvarighet inom något annat lands armé, skedde detta under tydligt uttalande af, att denna förhöjning i aflöning icke finge till de värnpligtige i samband med öfrig aflöning utbetalas, utan skulle genom insättning i postsparbanken besparas för de värnpligtiges framtida bästa (se 1892 års urtima riksdags skrifvelse N:o 1).<sup>\*</sup> Under den debatt, som föregick detta beslut, uttalades äfven af flere representanter såsom önskemål, att denna förhöjning borde afses till en sparpenning och såsom sådan tryggas för den värnpligtiges framtida behof. Men med tanken rigtad på det stora målet — härordningens förbättrande — lät man för dess framgång många betänkligheter fara samt nöjde sig beträffande ifrågavarande dagaflöning med de uttalanden, som ofvannämnda riksdagsskrifvelse innehåller.

<sup>\*</sup> »I sammanhang härmed har Riksdagen, som funnit framställningen om innehållande af vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa vara särdeles beaktansvärd, ansett, att hela beloppet af intjenad dagaflöning icke måtte utbetalas åt de värnpligtige under eller omedelbart efter slutad vapenöfning, hvilket måhända skulle utsätta dem för frestelsen att snart förlösa densamma, utan i stället att större delen af dagaflöningen måtte å postsparbanksbok insättas samt postsparbanksboken efter slutad vapenöfning tillställas den värnpligtige. Den del af dagaflöningsbeloppet, som sålunda för de värnpligtiges framtida väl skulle besparas, har Riksdagen tänkt sig böra bestämma till 30 öre om dagen, hvilket efter 90 dagars öfningstid utgör 27 kronor för hvarje värnpliktig.»

På grund af Riksdagens ofvannämnda beslut utfärdade Kongl. Maj:t närmare bestämmelser angående sättet för dessa medels utbetalning (se Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse härom den 9 juni 1893), och sker detta, i korthet antydt, på följande sätt:

De aflöningslistor öfver intjent men ej utbetalad dagaflöning, hvilka af beväringskompanibefälhafvarne vid 1:a årets vapenöfning blifvit upprättade, insändas till vederbörande kompaniombesbörjande och förvaras af denne för att vid början af 2:a årets vapenöfning öfverlemnas till beväringsmännens då blifvande kompanichef. Vid slutet af denna vapenöfning insänder kompanichefen anmälningsskeden i två exemplar jemte medlen till postsparbanken samt uppgifver på samma gång, till hvilken kompaniombesbörjande de utskrifna postsparbanksböckerna skola sändas. På grund af beväringsmännens ombyte af vistelseort, vapenöfning vid annat regemente, förverkad dagaflöning på grund af begångna förseelser m. m. förorsakas mycket arbete för dessa medels insättande.

Inom postsparbanken åter skola ofvannämnda anmälningsskeden mottagas och kollationeras samt särskildt konto upprättas för hvarje beväringssman, hvarefter insättningarna bokföras och motböcker utfärdas. Genom Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 9 juni 1893 § 7 skola de kostnader, som för postsparbanken uppkomma genom mottagande och förvaltning af beväringssmans till insättning i sparbank afsedda dagaflöningsmedel, till den del dessa kostnader icke betäckas af den å medlen uppkommande räntevinsten, bestridas från anslaget till beväringssmanskapets vapenöfningar, och visar vidstående tabells sista kolumn hvilka utgifter som härför under åren 1893—98 drabbat statsverket. Men utom sådana synliga utgifter föranleda dessa massvis skeende insättningar och uttagningar samt deraf följande försändelser äfven andra kostnader dels i följd af det ökade arbetet inom vederbörande expeditioner, tillhandahållandet af motböcker m. m. samt dels vid tillställandet af dessa motböcker till beväringssmännen, hvilket senare i allmänhet tillgår så, att vederbörande kompaniombesbörjande under rekommendation mot mottagningsbevis, som genom postverkets försorg tillställas honom, afsänder hvarje bok till egaren, och för hvilken försändning postverket tillgodogör sig 50 öre för hvarje bok.

Dessa utgifter vore emellertid väl använda medel, ifall det målet blefve vunnet, som Riksdagen genom sitt ofvannämnda beslut afsett, nemligen att innehålla denna dagaflöning till de värnpligtiges framtida bästa. Att emellertid icke så tillgår visas af vidstående tabell öfver insatta och redan samma år uttagna postsparbanksmedel tillhörande de värnpligtige.

År.	Insättningar.		Deraf samma år uttaget under												Uttag- ningarnes sammanlagda		Kostnaden för medlens emottagande och förvalning	Postsparbankens ränte- vinst å medlen-	Skiud, som af Armé- förvaltningen godkorts Postsparbanken.					
	Antal.	Belopp.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	antal.	belopp.													
1893	2,934	42,716	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,224	22,436	*	—	*	*	—				
1894	24,114	488,795	62	—	2,852	—	3,802	—	38,110	—	102,969	—	75,719	—	50,064	—	15,948	273,578	7,910	70	2,307	45	5,603	25
1895	21,492	574,097	26	—	10,110	—	12,394	—	12,529	—	100,002	—	154,722	—	75,650	—	15,377	365,433	5,022	14	2,254	04	2,768	10
1896	23,016	645,661	25	—	10,119	—	16,583	—	17,292	—	123,540	—	170,335	—	83,547	—	17,159	421,441	6,891	28	2,458	22	4,433	06
1897	24,853	669,022	—	—	4,092	—	9,948	—	13,308	—	95,811	—	206,758	—	94,598	—	16,444	424,515	7,414	36	3,137	69	4,276	67
1898	24,778	666,616	—	—	5,235	—	9,658	—	17,467	—	92,780	—	216,569	—	81,016	—	16,448	422,725	6,374	69	3,318	89	3,055	80

\* För handläggningen i Postsparebanksbyrån af de under år 1893 förekommande insättningar och uttagningar af bevaringsmedel verkställes ingen särskild kostnadsberäkning och har ej heller ersättning för nämnda bestyr af Postsparebanken äskats eller erhållits.

Af denna tabell framgår, att cirka  $\frac{2}{3}$  af alla insättningar redan under samma år uttagas, och jämföras tidpunkterna för avslutningen af öfningarna inom de olika truppförbanden med de månader, under hvilka uttagningar ske, bekräftas tydligt hvad erfarenheten i de flesta fall redan gifvit vid handen, nemligen att i samma stund motboken erhållits, uttages beloppet. Så t. ex. är orsaken till de stora uttagningarna i slutet af hvarje år den, att under september månad avslutar hufvudmassan af de värnpligtige (infanteriet) sina vapenöfningar, och de motböcker, som enligt bestämmelserna skola utdelas, komma i allmänhet de värnpligtige icke tillhanda förr än cirka 1 månad efter slutade möten. Uttagningarna under öfriga tider af året torde äfvenledes med säkerhet kunna ställas i samband med tidigare avslutade öfningar.

Lägges härtill antalet af de motböcker, hvilka af en eller annan anledning ej hinna uttagas under samma år, hvarunder de blifvit intjenade samt de jämförelsevis få böcker, hvilka på grund af beväringsmännens ombyte af vistelseort ej kunnat dem tillställas, torde man finna, att ändamålet med hela denna stora apparat endast blifvit i ringa grad förverkligadt, samt att de kostnader och göromål, som äro förknippade härmed, blifva bortkastade i de flesta fall, då medlen ofördröjligen uttagas och användas.

I förbigående — och såsom bevis på huru allmänt känt det är, att beväringsmans motbok i de flesta fall genast vänder tillbaka till banken — må nämnas, att genom reglemente den 17 februari 1899 är bestämdt, att beväringsmännens motböcker blott skola innehålla hälften så många blad för insättningar som öfriga böcker, allt för att bespara en onödig utgift, enär de i allmänhet icke tagas i anspråk.

För att nu i högre grad än hittills skett vinna ändamålet med Riksdagens omförmälda uttalande om »innehållande af vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa», torde ingen annan utväg gifvas än att införa bestämmelser, afsedda att trygga insättningarnas bevarande, så att de ej finge uttagas förr än efter värnpligtens fullgörande, för så vidt man ej vill gå ännu längre och gifva dem karakter af en sparpenning att tillgå vid minskad arbetsförmåga. Nu ifrågavarande belopp är visserligen allt för obetydligt för det senare ändamålet, men likväl må näm-

nas, att enligt af sakkunnig uppgjord uträkning skulle denna summa, 27 kronor, förräntad efter  $3\frac{1}{2}$  procent från den tid den värnpligtige nu utfår sin postsparbanksbok lemna honom:

vid uppnådda 40 år	kronor	56: 96
» » 50 » »		89: 24
» » 55 » »		114: 05
» » 60 » »		149: 65

allt med 1880—90 års dödlighetstabell såsom grund.

Det säger sig sjelft, att hvarje förlängning af öfningstiden ökar detta belopp, och på så sätt kan, under förutsättning af att den uppfattning vidhållas att innehålla vissa procent af dagaflöningen för de värnpligtiges framtida bästa, *fullgjord värnpligt blifva grundläggande för ålderdomsförsäkring.*

Allt sedan 1895 och 1898 års kongl. proposition om ålderdomsförsäkring fallit, står frågan derom olöst, i det att de praktiska svårigheter, som förslagen inneburo, icke kunnat jäfvas. Såväl sakens stora innebörd som de årligen för ändamålet afsatta medlen föra dock densamma framåt, men faran är, att vid dess lösning saknas erfarenhet om, huru den kommer att verka. Skulle nu under tiden för det stora förslagets genomförande genom tillvaratagande af den del af de värnpligtiges dagaflöning, hvilken i alla fall är afsedd att utgöra en sparpenning, en ålderdomsförsäkring för desse kunna grundläggas, så kunde de erfarenheter, som härvid vunnes i fråga om fondbildning, kontroll, medelsförvaltning, utbetalning m. m. komma till godo vid förslagets genomförande i stort. Den på så sätt tillvaratagna sparpenningen kunde i händelse af införande af allmän ålderdomsförsäkring underlätta inträdet för de beväringmän, som vore härtill berättigade, genom att utgöra bidrag till den försäkringsavgift, som vid hvarje obligatorisk försäkring affordras de försäkringspligtige. Det förslag till ålderdomsförsäkring, som framlades år 1895, var i så måtto endast partielt genomfördt, att det blott omfattade vissa kategorier understödstagare, och den berättigade anmärkning, som häremot gjordes, blef en medverkande orsak till utgången. Men om försigtigheten manar att vid en så stor frågas lösning ej på en gång taga steget fullt ut, så torde, fränsedt alla klasser och yrken, icke några hafva större företrädesrätt att vid behof komma i åtnjutande af fördelar af en ålderdomsförsörjning än de, som genom fullgörande af sin värnpligt offrat sin tid i fäderneslandets tjenst.

Då jag nu vågat fästa Riksdagens uppmärksamhet på, i hvilken ringa grad nu gällande bestämmelser tillgodose de syftemål, 1892 års urtima Riksdag sökte ernå genom beslut, att större delen af de värnpligtiges dagaflöning skall insättas i postsparbanken, beder jag få yrka,

att Riksdagen anhåller, det Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета föreskrifter i syfte, att den del af de värnpligtiges dagaflöning, hvilken enligt Riksdagens skrifvelse den 26 november 1892 n:o 1 skall å postsparbanksbok insättas för de värnpligtiges framtida bästa, må i högre grad än hittills blifva för sådant ändamål bevarad.

Stockholm den 27 januari 1900.

*Fredr. Pettersson.*

---